

Kaupunginhallitus	§ 72	18.02.2013
Kaupunginvaltuusto	§ 31	28.02.2013

Nurmeksen kaupungin lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

281/00/04/00/2012

KHAL § 72

Kaupunginjohtaja:

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa koko maan laajuisen kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Osana kuntauudistusta hallitus käynnisti syksyllä 2011 hallitusohjelman mukaisen koko maan kattavan selvityksen kullekin alueelle tarkoituksenmukaisesta kunta- ja palvelurakenteesta. Kunnallishallinnon rakenne -työryhmän selvitys "Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne" valmistui helmikuussa 2012 ja kunnat antoivat lausunnot työryhmän esityksestä huhtikuussa 2012.

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2012 kuntarakennelakia valmistelevan työryhmän, jonka tehtävänä oli seurata ja arvioida kunta- ja palvelurakenneselvityksestä saatavaa palautetta ja sen pohjalta laatia yhteenveto alue- ja kuulemiskierroksesta sekä tehdä uudistuksen vaikutusarviointi ja laatia tarkennettu esitys uudistuksen kriteereistä ja toteuttamistavoista. Lisäksi työryhmän tuli valmistella luonnos hallituksen esityksestä kuntauudistusta ohjaavaksi rakennelaiksi. Hallitus linjasi kuntauudistuksen etenemistä iltakoulussaan 5.6.2012 sekä antoi seuraavana päivänä tiedonannon kuntauudistuksen etenemisestä (VNT 2/2012 vp). Hallitus antoi linjauksissaan määrittelemiensä tarkastelunäkökulmien perusteella tarkempien uudistuksen kriteerien valmistelun rakennelakia valmistelevan työryhmän tehtäväksi. Työryhmän valmistelemat tarkemmat kriteerit vahvistettiin hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä 27.6.2012.

Nyt käsittelyssä oleva kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu hallituksen linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaiksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvitystarpeista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan kielilain muuttamista eräiltä osin. Sosiaali- ja terveystieteiden ministerityöryhmä on linjannut palvelurakennemuutoksen jatkoa 15.11.2012.

Selvitysvelvollisuus ja selvityspäruusteet

Lakiluonnoksen mukaan kunnan tulisi selvittää kuntien yhdistymistä, jos yksikin seuraavista kolmesta selvityspäruusteesta osoittaa selvitystarvetta: 1) palveluiden edellyttämä väestöpohja, 2) työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne ja 3) kunnan

Kaupunginhallitus
Kaupunginvaltuusto

§ 72
§ 31

18.02.2013
28.02.2013

---

taloudellinen tilanne. Kunta ei kuitenkaan voisi jättäytyä selvityksen ulkopuolelle, vaikkei se täyttäisi selvityspenusteita, mikäli alueella ei muutoin ole saavutettavissa lain edellytykset täyttävää toiminnallista kokonaisuutta. Lisäksi, jos kunta olisi jäämässä muiden kuntien muodostaman selvitysalueen ulkopuolelle, sillä olisi mahdollisuus valita naapurikunnista selvityskumppanikseen sellainen kunta, jonka kanssa se muodostaisi toiminnallisen kokonaisuuden, ja kyseisten kuntien olisi selvitettävä kuntien yhdistymistä yhdessä.

Lakiluonnoksen mukaan kuntien on tehtävä laissa edellytetyt selvitykset ja mahdolliset niihin perustuvat yhdistymisesitykset 1.4.2014 mennessä. Yhdistymiselvityksen tavoitteena on esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus. Selvityksen tulee aina sisältää vähintään (vaikka kunnat eivät päätyisi tekemään yhdistymiselvitystä) suunnitelma hallinnon ja palvelujen järjestämisestä sekä palvelujen tuottamisesta selvitysalueella, selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan, selvitys taloudellisesta tilanteesta, arvio osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta, yksityiskohtainen arvio kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista sekä arvio kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Yhdistymiselvityksen tulisi pohjautua riittävän laajaan valmisteluun ja tuoda esille kuntien päätöksenteon pohjaksi erityisesti yhdistymisellä saavutettavat edut ja haitat. Tästä syystä laissa säädettäisiin yhdistymiselvityksen tavoitteesta ja vähimmäisisällöstä.

Selvitysalueesta poikkeaminen

Laissa säädettäisiin myös mahdollisuudesta poiketa perusteiden osoittamasta selvitysalueesta. Poikkeaminen ei kuitenkaan olisi automaattista, vaan sen edellytyksiä arvioitaisiin suhteessa alueen kokonaisuuteen ja toisaalta kunnan itsenäisiin edellytyksiin järjestää palveluja asukkailleen.

Selvityspenusteiden osoittamasta selvitysalueesta voitaisiin ensinnäkin poiketa, jos tällöin muodostuisi kuntajaon kehittämisen tavoitteet ja kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävä vaihtoehtoinen toiminnallinen kokonaisuus. Toiseksi perusteiden osoittamasta alueesta voitaisiin poiketa, jos se olisi tarpeen erityisen harvan asutuksen vuoksi toiminnallisen kokonaisuuden muodostamiseksi. Lisäksi poikkeaminen olisi mahdollista suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai saamelaiden kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaamiseksi. Poikkeaminen ei kuitenkaan tulisi kyseeseen, jos se estäisi alueella toiminnallisten kokonaisuuksien muodostamisen tai kuntien yhdistymisen selvittämiseen olisi kunnassa vahva tarve erityisesti palvelujen järjestämisedellytysten kannalta.

Uudistuksen ohjaaminen ja seuranta

Kaupunginhallitus	§ 72	18.02.2013
Kaupunginvaltuusto	§ 31	28.02.2013

Laissa edellyttäisiin, että kunnat tekevät yhdistymisselvitykset ja niihin perustuvat yhdistymisesitykset 1.4.2014 mennessä. Laissa säädettäisiin kuntien velvollisuudesta ilmoittaa valtiovarainministeriölle 30.11.2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää laissa edellytetysti kuntien yhdistymistä. Jos kunta katsoisi tarkoituksenmukaiseksi tehdä selvityksen muulla kuin selvityserusteiden osoittamalla alueella, sen tulisi hakea valtiovarainministeriöltä poikkeusta selvitysalueesta. Kuntien ilmoituksia selvitysalueista ja poikkeamismenettelyn tuottamaa tietoa hyödynnettäisiin myös hallituksen arvioidessa kuntauudistuksen etenemistä vuoden 2013 lopussa.

Valtiovarainministeriö voisi tarvittaessa määrätä erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta, jos kunta ei ole 1.4.2014 mennessä tehnyt kuntien yhdistymisesitystä kuntarakennelain edellytykset täyttävän uuden kunnan muodostamisesta. Säännös olisi luonteeltaan lain toistaiseksi voimassa olevia säännöksiä täydentävä.

Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Esityksessä ei laajennettaisi valtioneuvoston toimivaltaa päättää yleisesti kuntien yhdistymisestä kuntien valtuustojen sitä vastustaessa. Päätöksenteko kuntien yhdistymisestä perustuisi pääsääntöisesti kuntien yhteiseen esitykseen. Ainoa poikkeus olisi erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn kytketty valtioneuvoston toimivalta päättää kuntien yhdistymisestä. Hallitusohjelman mukaisesti erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien arviointimenettelyä tehostetaan säätämällä valtioneuvostolle mahdollisuus ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin, jos kunnan kyky peruspalvelujen järjestämiseen on vaarantunut eivätkä kuntalaiset saa tarvitsemiaan palveluja. Tämä toteutettaisiin säätämällä lain toistaiseksi voimassa olevissa säännöksissä arviointimenettelyyn kytkeytyvän erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta ja valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntien yhdistymisestä näissä tilanteissa. Esitys perustuu tältä osin voimassa olevan kuntajakolakia valmistelleen työryhmän esitykseen.

Henkilöstön asema

Kuntien henkilöstön asema muutosprosessissa turvattaisiin nykyisen tasoisena. Siten kuntajaon muutos, joka johtaa henkilöstön työnantajan vaihtumiseen, katsottaisiin edelleen liikkeenluovutukseksi. Vuosien 2014-2017 alusta voimaan tulevissa kuntajaon muutoksissa, joissa henkilöstä siirtyy uuden kunnan palvelukseen, työnantajalla ei olisi oikeutta irtisanoa palvelussuhdetta taloudellisilla tai tuotannollisilla irtisanomisperusteilla. Irtisanomiskielto koskisi kaikkia kuntien yhdistymisessä mukana olevia kuntia ja olisi voimassa viisi vuotta kuntien yhdistymisen voimaantulosta.

Kaupunginhallitus
Kaupunginvaltuusto

§ 72
§ 31

18.02.2013
28.02.2013

Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki

Kuntarakenneuudistuksen toteuttamiseksi kunnille tarjottaisiin tukea laissa edellytettyjen yhdistymisselvitysten tekemiseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi kuntia kannustettaisiin tekemään tarvittavat kuntarakenteen muutokset suuntaamalla kunnille yhdistymisavustusta ja korvaamalla mahdolliset yhdistymisestä johtuvat valtionosuuden menetykset. Yhdistymisavustusten maksamista jatkettaisiin kuntarakenneuudistukseen liittyvissä vuosien 2014-2017 alusta voimaan tulevissa kuntien yhdistymisissä. Koska yhdistymisavustuksilla on tarkoitus tukea kuntarakenneuudistuksen tavoitteiden mukaisen kuntarakenteen muodostumista, yhdistymisavustusta ei maksettaisi selkeästi selvityisperusteiden vastaisissa kuntien yhdistymisissä. Yhdistymisavustukset olisivat tasoltaan vastaavia kuin vuoden 2013 alussa voimaan tulleissa kuntien yhdistymisissä. Tuen suuruus olisi kuitenkin nykyistä enemmän kytköksissä yhdistyvien kuntien lukumäärään ja uuden kunnan asukasmäärään. Yhdistymisavustus olisi kuntien yhdistymistä kohden 3-10 miljoonaa euroa. Yhdistymisavustukset tulisi käyttää välttämättömiin kuntien yhdistymisen kustannuksiin, uuden kunnan palvelujärjestelmän kehittämiseen ja palvelujen tuottavuuden parantamiseen tai uuden kunnan talouden vahvistamiseen.

Valtionosuuksien menetysten korvaamista jatkettaisiin vuosille 2014-2019. Uudelle kunnalle maksettaisiin kuntien yhdistymisen voimaantulovuotena ja sitä seuraavina vuosina vuoden 2019 loppuun saakka korvausta valtionosuuksien vähenemisestä. Korvauksen edellytyksenä olisi yhdistymispäätöksen tekeminen 1.4.2014 mennessä ja se, että yhdistyminen tulisi voimaan viimeistään vuoden 2017 alusta.

Kunnanosalitosta koskeva esitysoikeus

Kuntarakenneuudistuksen tavoitteiden mukaisten toiminnallisesti ehjien kokonaisuuksien muodostamiseksi kokonaisten kuntien yhdistymisten ohella tulisi edistää myös kunnan osan siirtämistä toiseen kuntaan. Kunnanosalitokset voivat olla perusteltuja erityisesti kunnan osan suuntautuessa toiminnallisesti muusta kunnasta poikkeavasti tai alueen näkökulmasta esimerkiksi yhdyskuntarakenteen tasapainoisen kehittämisen kannalta. Kunnan osan siirtämistä toiseen kuntaan koskevia edellytyksiä ei esitetä muutettavaksi.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa liitteenä olevasta sekä erityisesti seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvityisperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja

Kaupunginhallitus	§ 72	18.02.2013
Kaupunginvaltuusto	§ 31	28.02.2013

terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lausunto tulee toimittaa viimeistään 7.3.2013 mennessä sähköpostitse valtiovarainministeriöön.

Kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus päättää

1. kirjata, että valtion kuntarakenneuudistus on Nurmeksens kaupungin strategialuonnoksen kanssa yhdensuuntainen ja

2. esittää kaupunginvaltuustolle, että Nurmeksens kaupunki antaa liitteen mukaisen lausunnon valtiovarainministeriölle

Kaupunginhallitus:

Kaupunginhallitus päätti siirtää tämän asian käsiteltäväksi esityslistan viimeisenä asiana.

Kaupunginjohtaja muutti päätösesitystään siten, että hän veti pois päätösehdotuksen kohdan 1, jolloin kaupunginjohtajan päätösesitys hallitukselle muuttui muotoon:

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että Nurmeksens kaupunki antaa liitteen mukaisen lausunnon valtiovarainministeriölle.

Käydyn yleiskeskustelun jälkeen kaupunginhallitus päätti käsitellä lausuntoluonnoksen otsikko kerrallaan ja kappale kappaleelta.

1. Yleistä

Keskustelun aikana esitti jäsen Hannu Mikkilä jäsen Anu Lipposen kannattamana, että kohdan 1. "Yleistä" ensimmäinen kappale muutetaan seuraavaan muotoon:

" Suomen kuntarakennetta joudutaan uudistamaan. Alueellamme oleva harva asutus, korkea huoltosuhte ja pitkät välimatkat tuovat muutostarpeen. Yhdistymisselvitysten ja yhdistymissopimusten sijasta tulee selvittää yhteistyön lisäämisen edellytyksiä. Vakavana ja toimivana vaihtoehtona voidaan pitää yhteistoimintaa".

Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kannatettu kaupunginjohtajan päätösehdotuksesta poikkeava esitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan kättennostoäänestyksenä. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritetussa äänestyksessä sai

- kaupunginjohtajan esitys 4 ääntä (jäsenet Honkanen, Juntunen, Makkonen Merja, Räsänen) ja

Kaupunginhallitus	§ 72	18.02.2013
Kaupunginvaltuusto	§ 31	28.02.2013

- jäsen Mikkilän esitys 4 ääntä (puheenjohtaja Kämäräinen, ja jäsenet Lipponen, Mikkilä, Ollilainen). Varajäsen Helena Makkonen äänesti tyhjää.

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 4 vastaan 4, tyhjää 1, puheenjohtajan äänen ratkaistessa hyväksyä jäsen Mikkilän esityksen tässä asiassa.

Käsiteltäessä kohdan 1 viimeistä kappaletta, joka alkaa sanoilla "Nurmeksen kaupunki pitää aiemman lausuntonsa mukaisesti kannattavana valtion kuntarakennetyöryhmän esitystä..." esitti jäsen Anneli Ollilainen jäsen Anu Lipposen kannattamana, että kysessä oleva kappale poistetaan lausunnosta kokonaan.

Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kannatettu kaupunginjohtajan päätösesityksestä poikkeava esitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan kättennostoäänestyksenä. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritetussa äänestyksessä sai

- kaupunginjohtajan esitys 3 ääntä (jäsenet Honkanen, Makkonen Merja, Räsänen) ja

- jäsen Ollilaisen esitys 6 ääntä (puheenjohtaja Kämäräinen, ja jäsenet Juntunen, Lipponen, Makkonen Helena, Mikkilä, Ollilainen). Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 6 vastaan 3 hyväksyä jäsen Ollilaisen esityksen tässä asiassa.

2. Selvitysvelvollisuus, selvitysperusteet (ml. poikkeusperusteet) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Käsiteltäessä ensimmäistä kappaletta esitti jäsen Anu Lipponen jäsen Anneli Ollilaisen kannattamana, että kappaleesta poistetaan kokonaan kaksi ensimmäistä virkettä.

Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kannatettu kaupunginjohtajan päätösesityksestä poikkeava esitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan kättennostoäänestyksenä. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritetussa äänestyksessä sai

- kaupunginjohtajan esitys 4 ääntä (jäsenet Honkanen, Juntunen Makkonen Merja, Räsänen) ja

- jäsen Lipposen esitys 5 ääntä (puheenjohtaja Kämäräinen, ja jäse-

Kaupunginhallitus	§ 72	18.02.2013
Kaupunginvaltuusto	§ 31	28.02.2013

---

net Lipponen, Makkonen Helena, Mikkilä, Ollilainen).

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 5 vastaan 4 hyväksyä jäsen Lipposen esityksen tässä asiassa.

Käsiteltäessä neljättä kappaletta, joka alkaa sanoilla " Selvitysalueen näkökulmasta Pielisen Karjala muodosta toiminnallisen kokonaisuuden, jonka osat ovat..." esitti jäsen Anu Lipponen jäsen Anneli Ollilaisen kannattamana, että kyseessä oleva kappale poistetaan lausuntoluonnoksesta kokonaan.

Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kannatettu kaupunginjohtajan päätösesityksestä poikkeava esitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan kättennostoäänestyksenä. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa äänestyksessä sai

- kaupunginjohtajan esitys 3 ääntä (jäsenet Honkanen, Makkonen Merja, Räsänen) ja

- jäsen Lipposen esitys 6 ääntä (puheenjohtaja Kämäräinen, ja jäsenet Juntunen, Lipponen, Makkonen Helena, Mikkilä, Ollilainen). Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 6 vastaan 3 hyväksyä jäsen Lipposen esityksen tässä asiassa.

Käsiteltäessä viidettä kappaletta, joka alkaa sanoilla " Erityisen harvan asutuksen vuoksi Ilomantsin..." esitti jäsen Anu Lipponen jäsen Hannu Mikkilän kannattamana, että kyseessä oleva kappale poistetaan lausuntoluonnoksesta kokonaan.

Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kannatettu kaupunginjohtajan päätösesityksestä poikkeava esitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan kättennostoäänestyksenä. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa äänestyksessä sai

- kaupunginjohtajan esitys 3 ääntä (jäsenet Honkanen, Makkonen Merja, Räsänen) ja

- jäsen Lipposen esitys 6 ääntä (puheenjohtaja Kämäräinen, ja jäsenet Juntunen, Lipponen, Makkonen Helena, Mikkilä, Ollilainen). Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 6 vastaan 3 hyväksyä jäsen Lipposen esityksen tässä asiassa.

Kaupunginhallitus	§ 72	18.02.2013
Kaupunginvaltuusto	§ 31	28.02.2013

Käsiteltäessä kohdan 2 viimeistä kappaletta, esitti jäsen Hannu Mikkilä jäsen Anu Lipposen kannattamana, että viimeinen virke "Tämä ainakin mahdollistaa kuntaliitosten syntymisen" poistetaan kokonaan.

Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kannatettu kaupunginjohtajan päätösesityksestä poikkeava esitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan kättennostoäänestyksenä. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritetussa äänestyksessä sai

- kaupunginjohtajan esitys 5 ääntä (jäsenet Honkanen, Juntunen, Makkonen Helena, Makkonen Merja, Räsänen) ja

- jäsen Mikkilän esitys 4 ääntä (puheenjohtaja Kämäräinen, ja jäsenet Lipponen, Mikkilä, Ollilainen).

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 5 vastaan 4 hyväksyä kaupunginjohtajan esityksen tässä asiassa.

3. Määräajat ja menettelyt

Käsiteltäessä kohdan 3 ensimmäistä kappaletta, esitti jäsen Anneli Ollilainen jäsen Anu Lipposen kannattamana, että kappaleen loppuosa alkaen kohdasta : " mutta mieluusti jo 1.1.2015 nykyisen valtuustokauden keskellä. Valtion asettamat selvitysten..." poistetaan kokonaan.

Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kannatettu kaupunginjohtajan päätösesityksestä poikkeava esitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan kättennostoäänestyksenä. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritetussa äänestyksessä sai

- kaupunginjohtajan esitys 5 ääntä (jäsenet Honkanen, Juntunen, Makkonen Helena, Makkonen Merja, Räsänen) ja

- jäsen Ollilaisen esitys 4 ääntä (puheenjohtaja Kämäräinen, ja jäsenet Lipponen, Mikkilä, Ollilainen).

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 5 vastaan 4 hyväksyä kaupunginjohtajan esityksen tässä asiassa.

Kaupunginhallitus	§ 72	18.02.2013
Kaupunginvaltuusto	§ 31	28.02.2013

4. Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Hyväksyttiin yksimielisesti kaupunginjohtajan esittämän luonnoksen mukaisessa muodossa.

5. Yhdistymisavustusten ehdot ja määrä

Hyväksyttiin yksimielisesti kaupunginjohtajan esittämän luonnoksen mukaisessa muodossa.

6. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen ja palvelurakenne

Käsiteltäessä kolmatta kappaletta esitti jäsen Anu Lipponen jäsen Hannu Mikkilän kannattamana, että virkkeestä " Tulevat kuntaliitosmahdollisuudet..." poistetaan kuntien nimet (Valtimo, Juuka ja Lieksa).

Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kannatettu kaupunginjohtajan päätösesityksestä poikkeava esitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan kättennostoäänestyksenä. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa äänestyksessä sai

- kaupunginjohtajan esitys 3 ääntä (jäsenet Honkanen, Makkonen Merja, Räsänen) ja

- jäsen Lipposen esitys 6 ääntä (puheenjohtaja Kämäräinen, ja jäsenet Juntunen, Lipponen, Makkonen Helena, Mikkilä, Ollilainen). Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 6 vastaan 3 hyväksyä jäsen Lipposen esityksen tässä asiassa.

Käsiteltäessä viidettä kappaletta esitti jäsen Anu Lipponen jäsen Hannu Mikkilän kannattamana, että virkkeestä " Nurmeksen kaupunki on määrittelyssä huomioinut myös sen..." poistetaan kuntien nimet (Juuka, Lieksa, Nurmes, Valtimo).

Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kannatettu kaupunginjohtajan päätösesityksestä poikkeava esitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan kättennostoäänestyksenä. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa äänestyksessä sai

Kaupunginhallitus	§ 72	18.02.2013
Kaupunginvaltuusto	§ 31	28.02.2013

- kaupunginjohtajan esitys 4 ääntä (jäsenet Honkanen, Makkonen Helena, Makkonen Merja, Räsänen) ja

- jäsen Lipposen esitys 5 ääntä (puheenjohtaja Kämäräinen, ja jäsenet Juntunen, Lipponen, Mikkilä, Ollilainen).

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 5 vastaan 4 hyväksyä jäsen Lipposen esityksen tässä asiassa.

7. Lopuksi

Hyväksyttiin yksimielisesti kaupunginjohtajan esittämän luonnoksen mukaisessa muodossa.

Puheenjohtaja totesi, että kaupunginhallitus on päättänyt hyväksyä kaupunginjohtajan muutetun päätösesityksen edellä mainituin muutoksin ja esittää valtuustolle, että se päättää antaa Nurmeksien kaupungin lausunnon valtiovarainministeriölle tässä kokouksessa muokatun esityksen mukaisena. Kaupunginhallituksen esitys lausunnoksi samoin kuin kaupunginjohtajan lausuntoluonnos otettiin tämän pöytäkirjan liitteiksi.

Liitteet

1. Kaupunginjohtajan lausuntoesitys
2. Kaupunginhallituksen esitys 18.2.2013 valtuustolle Nurmeksien kaupungin lausunnoksi

KVAL § 31

Valtuusto:

Merkitään pöytäkirjaan, että valtuutettu Reeta Rönkkö saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana kello 19.05, jolloin Suomen Keskustan 1. varavaltuutettuna kokouksessa läsnä ollut Pihla Puumalainen poistui kokouksesta.

Keskustelun aikana esitti valtuutettu Jorma Pikkarainen valtuutettu Ritva Mahlavuoren kannattamana, että valtuusto päättää antaa Nurmeksien kaupungin lausunnon kuntarakennelakiluonnoksesta siinä muodossa, kun kaupunginjohtaja on esittänyt sen kaupunginhallitukselle 18.2.2013. Pikkarainen luki esityksen ja toimitti sen valtuuston puheenjohtajalle liitettäväksi pöytäkirjaan.

Keskustelun aikana esitti valtuutettu Jussi Säämänen valtuutettu Liisa Honkasen kannattamana, että valtuusto pitäisi neuvottelutauon, jonka aikana eri valtuustoryhmien edustajista valittu ryhmä käy lausuntoluonnokset läpi ja pyrkii etsimään ratkaisua, johon valtuusto voisi yhtyä. Useat valtuutetut kannattivat asian käsittelyn jatkamista ilman taukoa.

Puheenjohtaja totesi, että valtuutettu Säämänen oli tehnyt kannatetun esityksen tauon pitämisestä, joten asiasta on äänestettävä. Pu-

Kaupunginhallitus	§ 72	18.02.2013
Kaupunginvaltuusto	§ 31	28.02.2013

heenjohtaja esitti, että äänestys toimitetaan kättenostoäänestyksenä. Äänestystapa hyväksyttiin yksimielisesti. Puheenjohtaja esitti, että ne, jotka kannattavat valtuutettu Säämäsen ehdotusta, nostavat kätensä ensin. Sen jälkeen nostavat kätensä ne, jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista välittömästi ilman taukoa. Äänestysesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa äänestyksessä valtuutettu Säämäsen ehdotus sai yhden äänen ja asian käsittelyn jatkaminen välittömästi sai 32 ääntä, kaksi valtuutettua äänesti tyhjää.

Äänestysluettelo on pöytäkirjan liitteenä nro 3/31 §.

Puheenjohtaja totesi kaupunginvaltuuston päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 32 vastaan 1, tyhjää 2, jatkaa asian käsittelyä välittömästi.

Keskustelun jälkeen puheenjohtaja totesi, että valtuutettu Pikkarainen oli tehnyt kannatetun kaupunginhallituksen esityksestä poikkeavan esityksen, joten asiasta on äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys toimitetaan nimenhuutoäänestyksenä. Äänestystapa hyväksyttiin yksimielisesti. Puheenjohtaja esitti, että ne, jotka kannattavat kaupunginhallituksen esitystä, äänestävät JAA, ja ne, jotka kannattavat valtuutettu Pikkaraisen esitystä, äänestävät EI. Äänestysesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin
- 25 JAA-ääntä, ja
- 10 EI-ääntä

Äänestysluettelo on pöytäkirjan liitteenä nro 4/31 §.

Puheenjohtaja totesi kaupunginvaltuuston päättäneen äänestyksen jälkeen äänin 25 vastaan 10 hyväksyä kaupunginhallituksen esityksen tässä asiassa.

Liitteet

1. Kaupunginhallituksen esitys 18.2.2013 valtuustolle Nurmeksens kaupungin lausunnoksi (kaupunginvaltuuston hyväksymä esitys)
2. Valtuutettu Jorma Pikkaraisen valtuuston kokouksessa 28.2.2013 tekemän esitys Nurmeksens kaupungin lausunnoksi
3. Äänestysluettelo 3/31 §
4. Äänestysluettelo 4/31 §

Allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta tehdyn otteen oikeaksi todistaa:

Nurmeksessa 5.3.2013

Arkistos sihteeri

Anne Korhonen

Kaupunginhallitus
Kaupunginvaltuusto

§ 72
§ 31

18.02.2013
28.02.2013

VALITUSOSOITUS, Kunnallisvalitus

Valitusoikeus ja valitusperusteet	<p>Kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.</p> <p>Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksen vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksen myös asianosainen sekä kunnan jäsen.</p> <p>Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.</p>
Valitusviranomainen ja valitus aika	<p>Valitusviranomainen, yhteystiedot Valitus aika</p> <p style="text-align: right;">30 päivää</p> <p>Kuopion hallinto-oikeus Käyntiosoite: Puijonkatu 29, 2. krs, 70100 Kuopio Postiosoite: PL 1744, 70101 Kuopio Puhelin: 029 56 42500 (vaihe) Telekopio: 029 56 42501 Sähköposti: kuopio.hao@oikeus.fi</p> <p>Muu muutoksenhakuviranomainen (alistusasiat), osoite ja postiosoite</p> <p>Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.</p>
Pöytäkirjan nähtäväksi asettaminen	<p>Paikka ja aika</p> <p>Kaupunginkansliassa 5.3.2013 klo 9 - 12</p>
Tiedoksianto asianosaiselle	<p>Päätös on [X] lähetetty tiedoksi kirjeellä (Kuntalaki 95 §) [ ] luovutettu asianosaiselle</p> <p>Asianosainen: Valtionvarainministeriö</p> <p>Paikka, päiväys ja tiedoksiantajan allekirjoitus</p> <p>Nurmes 5.3.2013 Terja Saarelainen</p> <p>Vastaanottajan allekirjoitus (jos luovutettu)</p>
Valituskirja	<p>Valituskirjassa on ilmoitettava</p> <ul style="list-style-type: none"> - valittajan nimi ja kotikunta sekä postiosoite ja puhelinnumero - päätös, johon haetaan muutosta - miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi - muutosvaatimuksen perusteet <p>Valituskirja on valittajan tai valituskirjan muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjan, siinä on mainittava myös laatijan nimi ja kotikunta sekä postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus siitä päivästä, josta valitus aika on luettava.</p>
Valitusasiakirjojen toimittaminen valitusviranomaiselle	<p>Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arklauantai, saa valituskirjat toimittaa valitusviranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.</p>
Lisätietoja	<p>Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/93) nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa 80 euroa.</p>

Liitetään otteeseen/päätökseen

Nurmeksen kaupunki

KH 18.2.2013 § 72, liite 2

Valtiovarainministeriö / Kunta- ja aluehallinto-osasto

Asia: Lausuntopyyntö kuntarakennelakiluonnoksesta (VM162:00/2011)

NURMEKSEN KAUPUNGIN LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Nurmeksen kaupunki kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja esittää Valtiovarainministeriölle lausuntonaan seuraavaa:

1. Yleistä

Suomen kuntarakennetta joudutaan uudistamaan. Alueellamme olevat harva asutus, korkea huoltosuhde ja pitkät välimatkat tuovat muutostarpeen. Yhdistymiselvitysten ja yhdistymissopimusten sijasta tulee selvittää yhteistyön lisäämisen edellytyksiä. Vakavana ja toimivana vaihtoehtona voidaan pitää yhteistoimintaa.

Kuntauudistukseen liittyy neljä isoa lakihanketta: kuntaliitoksia ja kuntajakoa ohjaava kuntarakennelaki, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki eli SOTE-laki, hallinnosta määräävä kuntalaki ja kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä kuntarakennelain ja SOTE-lain valmisteluaikataulujen synkronointia. Lisäksi Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä sitä, että kuntien tehtävät arvioidaan uudelleen ja tarkistukset työnjaoissa tehdään kustannusneutraalisti valtion ja kuntien välillä. Metropoliratkaisuun Nurmeksen kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Koko kuntarakenneuudistukseen liittyy oleellisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistus. Nurmeksen kaupunki pitääkin tarkoituksenmukaisena kytkeä kuntalain ja valtionosuuslain uudistaminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain säätäminen kuntarakenneuudistukseen uuden kuntarakennelain kautta. SOTE-uudistus on oleellinen asia tarkasteltaessa myös kuntien taloudellista kantokykyä.

Kuntauudistuksen kuntakriteereistä selvitysvelvollisuuden osalta täyttyy Nurmeksen kohdalla yksi eli 20 000 asukkaan väestöpohja. Muilta osin Nurmeksen kaupunki on mm. elinvoimainen, työpaikkaomavarainen ja taloudeltaan vakaa. Nurmeksella on myös vähän velkaa per. asukas (31.12.2012: 1122 €/asukas).

Mikään kuntarakenne ei ole mahdollista ilman riittävää kuntien elinvoimaisuutta ja kumpanuuteen perustuvaa valtion rahoitusta. Tästä näkökulmasta onkin tärkeää, että kuntarakennemuutoksen vetureina toimivat alueensa elinvoimaiset kunnat kuten Nurmeksen kaupunki.

Nurmes näkee kaupungin tekeillä olevan strategiansa mukaisesti, että tulevaisuudessa Nurmes on osa sen ympärille rakentuvaa uusimuotoista kuntaa. Nurmeksen vahvuuksia uudessa kunnassa ovat logistinen asema, yhteistyökyky ja -halu, hyvä terveyskeskus, vahva kuntatalous, tuloksekas elinkeinopolitiikka ja elinvoimaisuus.

2. Selvitysvelvollisuus, selvityspäätökset (ml. poikkeuspäätökset) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Palvelutuotannon tulee Suomessa jatkossakin perustua vahvoihin elinvoimaisiin peruskuntiin. Elinvoiman hyvä mittari on kunnan elinkeinopoliittinen aktiivisuus ja tulokset.

Selvitysvelvollisuuden kuntakriteereihin Nurmeksien kaupungilla ei ole huomautettavaa muutoin kuin, että 20 000 asukkaan rajaa ei tule tulkita kategorisesti, vaan että siitä voidaan poiketa hieman molempiin suuntiin.

Elinvoimainen Nurmeksien kaupunki on aktiivinen elinkeinoelämän edistäjä. Teollisuustyöpaikat ovat lisääntyneet viitenä viime vuotena, ja tällä hetkellä kaupungissa on käynnissä neljä merkittävää yrityshanketta (leipomon laajennus, iso konehalli, bioenergiaterminaali sekä biohiiltämön suunnittelu). Nurmeksien kaupungin käyttötalous on tasapainossa, ja väestötappio on pieni (-44 henkilöä) takavuosiin verrattuna. Nurmeksien muuttovoitto vuonna 2012 oli +3 henkilöä.

Selvitysvelvollisuuden poikkeuspäätöksiin Nurmeksien kaupungilla ei ole huomautettavaa.

Selvitysvelvollisuuden sisällössä tulee tähdätä kuntien yhdistymisen mahdollistavaan esitykseen ja yhdistymissopimukseen. Tämä ainakin mahdollistaa kuntaliitosten syntyminen.

3. Määräajat ja menettelyt

Nurmeksien kaupunki pitää esitettyjä määräaikoja ja aikatauluja perusteltuina. Kuntauudistus pitää viedä ripeästi läpi työryhmän kaavaillemalla aikataululla. Kuntajaon muutokset tulee saada voimaan viimeistään 1.1.2017, mutta mieluummin jo 1.1.2015 nykyisen valtuustokauden keskellä. Valtion asettamat selvitysten takarajat viittaavat kuntaliitosten aikaansaamiseen jo vuoden 2015 alusta.

Uusi kuntalaki ja uusi valtiosuvelaki tulee saattaa voimaan 1.1.2015 alkaen. Kuntien tehtäviä ei tule enää lisätä nykyisestäään, vaan pikemminkin tulee pyrkiä kuntien velvoitteiden vähentämiseen.

Edellä esitettyyn viitaten lakiluonnoksessa esitetty takaraja yhdistymisselvityksille (1.4.2014) on perusteltu kuten myös ilmoitusajankohta (30.11.2013) valtiovarainministeriölle siitä minkä kunnan tai kuntien kanssa kunta aikoo selvittää lain edellyttämällä tavalla kuntien yhdistymistä. Edellä kuvattu aikataulu on tiukka, mutta toisaalta se edellyttää myös valtiolta aikataulusa pysymistä kuntarakennemuutoksissa.

4. Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

On hyvä, että lakiluonnoksessa kuntaliitosten päätösvalta jätetään demokraattisesti valituille kunnanvaltuustoille. Valtioneuvostoilla tulee kuitenkin olla riittävä toimivalta kuntajaon muuttamisessa, koska valtio on kuntien toimintojen merkittävä rahoittaja valtiosuveljärjestelmän kautta. Toisaalta työryhmän tulee vielä huolellisesti perehtyä perustuslain näkökohtiin (mm. 19§: palvelujen saatavuus ja 121§: kunnallinen itsehallinto). Tämä on tärkeää siksi, että kuntien kannalta kysymys ei olisi pakkopäätöksistä tai pakkoliitoksista.

Toimivaltasuhteiden säilyttäminen entisellään valtioneuvoston ja kuntien välillä on kannatettavaa samoin kuin se, että kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi valtioneuvosto voisi pakottaa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan tai yhteistyökyvottomän kunnan mukaan arviointimenettelyyn.

5. Yhdistymisavustusten ehdot ja määrä

Yhdistymiselvitysten tukeminen valtion toimesta on myös valtion edun mukaista. Selvitykset vaativat kunnilta paljon työtä kaiken muun ohessa. Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä sitä, että yhdistymisavustuksen ja valtionosuuskompensaation saamisen ehtona on yhdistymisesityksen tekeminen 1.4.2014 mennessä. Yhdistymisavustuksen perusosan määräytymiseen ja porrastukseen Nurmeksen kaupungilla ei ole huomautettavaa.

Yhdistymisavustukset (yhdistymisavustus ja valtionosuuskompensaatio) ovat tärkeä porkkana yhdistyville kunnille. Avustusten nykytaso tulee säilyttää. Valtionosuuskompensaatio ja sen kesto ovat jopa tärkeämpi kannustin kuin yhdistymisavustus. Parannus aikaisempaan on yhdistysavustuksen käyttötarkoituksen rajaaminen välittömiin yhdistymisen kustannuksiin, uuden palvelujärjestelmän kehittämiseen, palveluiden tuottavuuden kehittämiseen ja kunnan talouden vahvistamiseen. Uudistunutta käyttötarkoitusta tukee tilintarkastajan lausuntoon perustuva jälkikontrolli avustuksen käytöstä.

Valtionosuuskompensaatioon liittyy myös se epäkohta, että selvityksestä kieltäytyvä, korkean asukaskohtaisen valtionosuuden kunta voi aiheuttaa jatkossa taloudellista vahinkoa kunnalle, johon se liittyy vasta myöhemmin valtion ohjaamana. Tällöin häviäjänä on koko uusi kunta. Toimiva malli olisi valtion erilliselvitykseen perustuvan esityksen hyväksymien kuntien saaminen valtionosuusmenetysten kompensaation piiriin.

Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksessa tulee pureutua valtionosuusjärjestelmän passivoivan kierteen katkaisuun. Viime vuosinahan valtionosuuksilla on mm. kompensoitu verotulojen vähenemistä, jotka ovat johtuneet kunnallisveron vähennysten kasvusta.

Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä esitystä siitä, että ministeriön määräämän erityisen kuntajakoselvityksen kustannukset maksetaan valtion varoista.

6. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen ja palvelurakenne

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen lähtökohtana on peruspalveluiden vahvistaminen. Uudistuksen tavoitteena on taata kaikille yhdenvertaiset palvelut, joilla vähennetään raskaimman ja kalleimman tuen ja hoidon tarvetta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen on aloitettava kuntatasolta sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatiolla sekä tarkastelemalla lähipalveluja ja niiden saatavuutta terveysasemilta.

Nurmeksen kaupunki on käynnistänyt SOTE-integraation valmistelun osana Nurmeksen kaupungin vuosien 2013–2016 strategian laadintaa. Tulevat kuntaliitosmahdollisuudet tulee käyttää, jotta myös SOTE:n näkökulmasta päästään tavoitteisiin. Näin myös sosiaali- ja terveys-toimen yhdistäminen tapahtuu kivuttomimmin, koska käytännössä terveyskeskuskuntayhtymien purkaminen muutoin on kivuliasta johtuen mm. tasinko-laskelmista.

Nurmeksen kaupunki pitää parhaana SOTE-mallina Pielisen Karjalan omaa laajan perustason SOTE-aluetta ja toiseksi parhaana mallina maakuntamallia, jossa koko maakunnassa palvelujen järjestäjä on maakuntatason toimija (kuten sairaanhoitopiiri), mutta Nurmeksessa, Joensuussa ja Kiteellä sijaitsevat pääterveysasemat. Maakuntatason palvelujen järjestämisessä sairaanhoitopiiri-malli on hyvä, koska siinä on käyttäjäkunnilla edustus päätöksenteossa kuntayhtymäpohjalta.

Lähipalvelujen määrittäminen on kuntalaisten kannalta SOTE-rakenteen tärkein käytännön asia. SOTE-selvitystyössä tulisi määritellä ne lähipalvelut, jotka toteutetaan 20 000 asukkaan väestöpohjassa ja kohtuullisella palvelujen saavutettavuudella.

Nurmeksen kaupunki on määrittelyssä huomionnut myös sen, että tavoitteena on Nurmeksen asettaminen Pielisen Karjalan sosiaali- ja terveystoimen alueyksikön vetovastuuseen. Perusteluna tälle on alueellisten erityispiirteiden huomioon ottaminen tärkeimpänä pitkät etäisyydet. Pielisen Karjalan SOTE-palvelut eivät voi sijaita Joensuussa, jonne on matkaa Nurmeksesta 127 km ja Valtimolta jopa 160 km.

Nurmeksen kaupungissa ja Numes-Valtimo terveydenhuollon kuntayhtymässä on paljon terveydenhuollon ja sosiaalihuollon osaamista. Nurmeksen kaupunki onkin tehnyt konkreettisen avauksen kuntatason palvelujen määrittelystä kuntaministeri Henna Virkkuselle syksyllä 2012. Esimerkiksi Nurmeksen pääterveysasemalla ovat Nurmeksen kaupungin linjauksen mukaan ainakin seuraavat palvelut:

Terveydenhoito: Lääkärin päiväaikainen vastaanotto, hammashuolto, sairaanhoitajan/terveydenhoitajan vastaanotto, äitiysneuvola, lastenneuvola, kouluterveydenhoito, mielenterveystyön peruspalvelut, kotiin annettavat palvelut, pitkäaikainen laitoshoido/hoiva, liikkuvat röntgenpalvelut, laboratorion näytteenotto, akuutti vuodeosasto, lääkäripäivystys, työterveydenhuolto ja erikoislääkärin vastaanotot.

Sosiaalitoimi: Perussosiaalityö, päihdehuollon peruspalvelut, mielenterveystyön tukipalvelut, palveluasuminen (osittain), asumispalvelut, kotipalvelu, vammaisten päivä- ja työtoiminta, lastensuojelun perustyö, kasvatus- ja perheneuvola (osittain) sekä lastenvalvoja.

Erityisvastuutaso (erva) osalta Nurmeksen kaupunki näkee Pohjois-Karjalan Keskussairaalan (PKKS) roolin tärkeänä ja säilytettävänä. PKKS on useissa tehokkuus- ja tuottavuusmitauksissa osoittautunut olevansa yksi parhaita keskussairaaloita Suomessa. PKKS:n hallintomallia (kuntayhtymä) Nurmeksen kaupunki pitää myös jatkossa parhaana hallintomallina maakunnalliselle organisaatiolle.

7. Lopuksi

Yhteenvedona elinvoimainen Nurmeksen kaupunki toteaa, että se suhtautuu kuntarakennemuutokseen myönteisesti ja tarjoaa vahvaa kumppanuutta valtiolle. Näin kuntalaisten palvelut Pielisen Karjalassa voidaan turvata kaikille yhdenmukaisella tavalla.

Nurmeksen kaupunki

KH 18.2.2013 § 72, liite 1

Valtiovarainministeriö / Kunta- ja aluehallinto-osasto

Asia: Lausuntopyyntö kuntarakennelakiluonnoksesta (VM162:00/2011)

NURMEKSEN KAUPUNGIN LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Nurmeksen kaupunki kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja esittää Valtiovarainministeriölle lausuntonaan seuraavaa:

1. Yleistä

Suomen kuntarakennetta kannattaa uudistaa hallitusohjelmaan kirjatulla tavalla vahvoihin peruskuntiin pohjautuen. Tämä on myös hyvä tapa turvata kunnalliset palvelut yhdenvertaisella tavalla Suomessa. Näin on myös Pielisen Karjalassa, jonka keskiössä sijaitsee Nurmeksen kaupunki. Yhdessäkään Pielisen Karjalan kunnassa valtion asettamat kuntarakenneudistuksen tavoitteet eivät täyty ilman kuntaliitoksia.

Kuntaudistukseen liittyy neljä isoa lakihanketta: kuntaliitoksia ja kuntajakoa ohjaava kuntarakennelaki, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki eli SOTE-laki, hallinnosta määräävä kuntalaki ja kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä kuntarakennelain ja SOTE-lain valmisteluaikataulujen synkronointia. Lisäksi Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä sitä, että kuntien tehtävät arvioidaan uudelleen ja tarkistukset työnjaoissa tehdään kustannusneutraalisti valtion ja kuntien välillä. Metropoliratkaisuun Nurmeksen kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Koko kuntarakenneudistukseen liittyy oleellisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneudistus. Nurmeksen kaupunki pitääkin tarkoituksenmukaisena kytkeä kuntalain ja valtionosuuslain uudistaminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain säätäminen kuntarakenneudistukseen uuden kuntarakennelain kautta. SOTE-uudistus on oleellinen asia tarkasteltaessa myös kuntien taloudellista kantokykyä.

Kuntaudistuksen kuntakriteereistä selvitysvelvollisuuden osalta täyttyy Nurmeksen kohdalla yksi eli 20 000 asukkaan väestöpohja. Muilta osin Nurmeksen kaupunki on mm. elinvoimainen, työpaikkaomavarainen ja taloudeltaan vakaa. Nurmeksella on myös vähän velkaa per. asukas (31.12.2012: 1122 €/asukas).

Mikään kuntarakenne ei ole mahdollista ilman riittävää kuntien elinvoimaisuutta ja kumpanuuteen perustuvaa valtion rahoitusta. Tästä näkökulmasta onkin tärkeää, että kuntarakennemuutoksen vetureina toimivat alueensa elinvoimaiset kunnat kuten Nurmeksen kaupunki.

Nurmes näkee kaupungin tekeillä olevan strategiansa mukaisesti, että tulevaisuudessa Nurmes on osa sen ympärille rakentuvaa uusimuotoista kuntaa. Nurmeksen vahvuuksia uudessa kunnassa ovat logistinen asema, yhteistyökyky ja -halu, hyvä terveyskeskus, vahva kuntatalous, tuloksekas elinkeinopolitiikka ja elinvoimaisuus.

Nurmeksen kaupunki pitää aiemman lausuntonsa mukaisesti kannatettavana valtion kuntarakennetyöryhmän esitystä neljän kunnan (Nurmes, Lieksa, Valtimo ja Juuka) kattavan liitos selvityksen tekemisestä kuten myös kuntaliitoksista vuoden 2015 alussa. Näin syntyy yli 28 000 asukkaan elinvoimainen ja riittävän vahva kokonaisuus Pohjois-Karjalan maakunnan pohjoisosaan. Tarkasteltaessa kuntajakoa koko Pohjois-Karjalan maakunnassa, kuntajaon

tulee olla tasapainoinen koko maakunnan osalta. Tämän vuoksi kokonaisuuden etu voidaan asettaa yksittäisen kunnan edun edelle suunniteltaessa uutta kuntajakoa maakuntaan.

2. Selvitysvelvollisuus, selvityspenusteet (ml. poikkeuspenteet) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Nurmeksen kaupunki pitää esitettyä selvitysvelvollisuutta ja selvityspenusteita perusteltuina. Myös toiminnallinen kokonaisuus on riittävä selvitysvelvollisuuden penuste. Palvelutuotannon tulee Suomessa jatkossakin perustua vahvoihin elinvoimaisiin peruskuntiin. Elinvoiman hyvä mittari on kunnan elinkeinopoliittinen aktiivisuus ja tulokset.

Selvitysvelvollisuuden kuntakriteereihin Nurmeksen kaupungilla ei ole huomautettavaa muutoin kuin, että 20 000 asukkaan rajaa ei tule tulkita kategorisesti, vaan että siitä voidaan poiketa hieman molempiin suuntiin.

Elinvoimainen Nurmeksen kaupunki on aktiivinen elinkeinoelämän edistäjä. Teollisuustyöpaikat ovat lisääntyneet viitenä viime vuotena, ja tällä hetkellä kaupungissa on käynnissä neljä merkittävää yritysanketta (leipomon laajennus, iso konehalli, bioenergiaterminaali sekä biohiittämön suunnittelu). Nurmeksen kaupungin käyttötalous on tasapainossa, ja väestötappio on pieni (-44 henkilöä) takavuosiin verrattuna. Nurmeksen muuttovoitto vuonna 2012 oli +3 henkilöä.

Selvitysalueen näkökulmasta Pielisen Karjala muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden, jonka osat ovat Ylä-Karjala (Nurmes ja Valtimo), Juuka sekä Lieksa. Nimenomaan toiminnallinen kokonaisuus ja naapuruus puoltavat myös Juuan ja Lieksan mukanaoloa selvityksessä.

Erityisen harvan asutuksen vuoksi Ilomantsin kunnan poisjääminen selvityksestä ei vaaranna Pielisen Karjalan tai Joensuun seudun toiminnallista kokonaisuutta.

Selvitysvelvollisuuden poikkeuspenteisiin Nurmeksen kaupungilla ei ole huomautettavaa.

Selvitysvelvollisuuden sisällössä tulee tähdätä kuntien yhdistymisen mahdollistavaan esitykseen ja yhdistymissopimukseen. Tämä ainakin mahdollistaa kuntaliitosten syntymisen.

3. Määräajat ja menettelyt

Nurmeksen kaupunki pitää esitettyjä määräaikoja ja aikatauluja perusteltuina. Kuntauudistus pitää viedä ripeästi läpi työryhmän kaavaillemalla aikataululla. Kuntajaon muutokset tulee saada voimaan viimeistään 1.1.2017, mutta mieluummin jo 1.1.2015 nykyisen valtuuskauden keskellä. Valtion asettamat selvitysten takarajat viittaavat kuntaliitosten aikaansaamiseen jo vuoden 2015 alusta.

Uusi kuntalaki ja uusi valtiosuuslaki tulee saattaa voimaan 1.1.2015 alkaen. Kuntien tehtäviä ei tule enää lisätä nykyisestäään, vaan pikemminkin tulee pyrkiä kuntien velvoitteiden vähentämiseen.

Edellä esitettyyn viitaten lakiluonnoksessa esitetty takaraja yhdistymiselvityksille (1.4.2014) on perusteltu kuten myös ilmoitusajankohta (30.11.2013) valtiovarainministeriölle siitä minkä kunnan tai kuntien kanssa kunta aikoo selvittää lain edellyttämällä tavalla kuntien yhdistymistä. Edellä kuvattu aikataulu on tiukka, mutta toisaalta se edellyttää myös valtiolta aikataulusa pysymistä kuntarakennemuutoksessa.

4. Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

On hyvä, että lakiluonnoksessa kuntaliitoksien päätösvalta jätetään demokraattisesti valituille kunnanvaltuustoille. Valtioneuvostolla tulee kuitenkin olla riittävä toimivalta kuntajaon muuttamisessa, koska valtio on kuntien toimintojen merkittävä rahoittaja valtionosuusjärjestelmän kautta. Toisaalta työryhmän tulee vielä huolellisesti perehtyä perustuslain näkökohtiin (mm. 19§: palvelujen saatavuus ja 121§: kunnallinen itsehallinto). Tämä on tärkeää siksi, että kuntien kannalta kysymys ei olisi pakkopäätöksistä tai pakkoliitoksista.

Toimivaltasuhteiden säilyttäminen entisellään valtioneuvoston ja kuntien välillä on kannatettavaa samoin kuin se, että kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi valtioneuvosto voisi pakottaa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan tai yhteistyökyvyttömän kunnan mukaan arviointimenettelyyn.

5. Yhdistymisavustusten ehdot ja määrä

Yhdistymiselvitysten tukeminen valtion toimesta on myös valtion edun mukaista. Selvitykset vaativat kunnilta paljon työtä kaiken muun ohessa. Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä sitä, että yhdistymisavustuksen ja valtionosuuskompensaation saamisen ehtona on yhdistymisesityksen tekeminen 1.4.2014 mennessä. Yhdistymisavustuksen perusosan määräytymiseen ja porrastukseen Nurmeksen kaupungilla ei ole huomautettavaa.

Yhdistymisavustukset (yhdistymisavustus ja valtionosuuskompensaatio) ovat tärkeä porkkana yhdistyville kunnille. Avustusten nykytaso tulee säilyttää. Valtionosuuskompensaatio ja sen kesto ovat jopa tärkeämpi kannustin kuin yhdistymisavustus. Parannus aikaisempaan on yhdistysavustuksen käyttötarkoituksen rajaaminen välittömiin yhdistymisen kustannuksiin, uuden palvelujärjestelmän kehittämiseen, palveluiden tuottavuuden kehittämiseen ja kunnan talouden vahvistamiseen. Uudistunutta käyttötarkoitusta tukee tilintarkastajan lausuntoon perustuva jälkikontrolli avustuksen käytöstä.

Valtionosuuskompensaatioon liittyy myös se epäkohta, että selvityksestä kieltäytyvä, korkean asukaskohtaisen valtionosuuden kunta voi aiheuttaa jatkossa taloudellista vahinkoa kunnalle, johon se liittyy vasta myöhemmin valtion ohjaamana. Tällöin häviäjänä on koko uusi kunta. Toimiva malli olisi valtion erilliselvitykseen perustuvan esityksen hyväksymien kuntien saaminen valtionosuusmenetysten kompensaation piiriin.

Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksessa tulee pureutua valtionosuusjärjestelmän passivoivan kierteen katkaisuun. Viime vuosinahan valtionosuuksilla on mm. kompensoitu verotulojen vähenemistä, jotka ovat johtuneet kunnallisveron vähennysten kasvusta.

Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä esitystä siitä, että ministeriön määräämän erityisen kuntajakoselvityksen kustannukset maksetaan valtion varoista.

6. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen ja palvelurakenne

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen lähtökohtana on peruspalveluiden vahvistaminen. Uudistuksen tavoitteena on taata kaikille yhdenvertaiset palvelut, joilla vähennetään raskaimman ja kalleimman tuen ja hoidon tarvetta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen on aloitettava kuntatasolta sosiaali- ja terveystalouden integraatiolla sekä tarkastelemalla lähipalveluja ja niiden saatavuutta terveysasemilta.

Nurmeksen kaupunki on käynnistänyt SOTE-integraation valmistelun osana Nurmeksen kaupungin vuosien 2013–2016 strategian laadintaa. Tulevat kuntaliitosmahdollisuudet (Valtimo, Juuka ja Lieksa) tulee käyttää, jotta myös SOTE:n näkökulmasta päästään tavoitteisiin. Näin myös sosiaali- ja terveystoimen yhdistäminen tapahtuu kivuttomimmin, koska käytännössä terveyskeskuskuntayhtymien purkaminen muutoin on kivuliasta johtuen mm. tasinkolaskelmista.

Nurmeksen kaupunki pitää parhaana SOTE-mallina Pielisen Karjalan omaa laajan perustason SOTE-aluetta ja toiseksi parhaana mallina maakuntamallia, jossa koko maakunnassa palvelujen järjestäjä on maakuntatason toimija (kuten sairaanhoitopiiri), mutta Nurmeksessa, Joensuussa ja Kiteellä sijaitsevat pääterveysasemat. Maakuntatason palvelujen järjestämisessä sairaanhoitopiiri-malli on hyvä, koska siinä on käyttäjäkunnilla edustus päätöksenteossa kuntayhtymäpohjalta.

Lähipalvelujen määrittäminen on kuntalaisten kannalta SOTE-rakenteen tärkein käytännön asia. SOTE-selvitystyössä tulisi määrittellä ne lähipalvelut, jotka toteutetaan 20 000 asuukaan väestöpohjassa ja kohtuullisella palvelujen saavutettavuudella.

Nurmeksen kaupunki on määrittelyssä huomionnut myös sen, että tavoitteena on Nurmeksen asettaminen Pielisen Karjalan (Juuka, Lieksa, Nurmek, Valtimo) sosiaali- ja terveystoimen alueyksikön vetovastuuseen. Perusteluna tälle on alueellisten erityispiirteiden huomioon ottaminen tärkeimpänä pitkä etäisyydet. Pielisen Karjalan SOTE-palvelut eivät voi sijaita Joensuussa, jonne on matkaa Nurmeksesta 127 km ja Valtimolta jopa 160 km.

Nurmeksen kaupungissa ja Nurmek-Valtimo terveydenhuollon kuntayhtymässä on paljon terveydenhuollon ja sosiaalihuollon osaamista. Nurmeksen kaupunki onkin tehnyt konkreettisen avauksen kuntatason palvelujen määrittelystä kuntaministeri Henna Virkkuselle syksyllä 2012. Esimerkiksi Nurmeksen pääterveysasemalla ovat Nurmeksen kaupungin linjauksen mukaan ainakin seuraavat palvelut:

Terveydenhoito: Lääkärin päiväaikainen vastaanotto, hammashuolto, sairaanhoitajan/terveydenhoitajan vastaanotto, äitiysneuvola, lastenneuvola, kouluterveydenhoito, mielenterveyden peruspalvelut, kotiin annettavat palvelut, pitkäaikainen laitoshoido/hoiva, liikkuvat röntgenpalvelut, laboratorion näytteenotto, akuutti vuodeosasto, lääkäripäivystys, työterveydenhuolto ja erikoislääkärin vastaanotot.

Sosiaalitoimi: Perussosiaalityö, päihdehuollon peruspalvelut, mielenterveyden tukipalvelut, palveluasuminen (osittain), asumispalvelut, kotipalvelu, vammaisten päivä- ja työtoiminta, lastensuojelun perustyö, kasvatus- ja perheneuvola (osittain) sekä lastenvalvoja.

Erityisvastuutaso (erva) osalta Nurmeksen kaupunki näkee Pohjois-Karjalan Keskussairaalan (PKKS) roolin tärkeänä ja säilytettävänä. PKSS on useissa tehokkuus- ja tuottavuusmitauksissa osoittautunut olevansa yksi parhaita keskussairaaloita Suomessa. PKKS:n hallintomallia (kuntayhtymä) Nurmeksen kaupunki pitää myös jatkossa parhaana hallintomallina maakunnalliselle organisaatiolle.

7. Lopuksi

Yhteenvedona elinvoimainen Nurmeksen kaupunki toteaa, että se suhtautuu kuntarakennuudistukseen myönteisesti ja tarjoaa vahvaa kumppanuutta valtiolle. Näin kuntalaisten palvelut Pielisen Karjalassa voidaan turvata kaikille yhdenmukaisella tavalla.

Valtiovarainministeriölle

Nurmeksens kaupungin lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

Nurmeksens kaupunki kiittää saamastaan lausuntopyyntöä ja esittää Valtiovarainministeriölle lausuntonaan seuraavaa:

1. Yleistä

Suomen kuntarakennetta joudutaan uudistamaan. Alueellamme olevat harva asutus, korkea huoltosuhde ja pitkät välimatkat tuovat muutostarpeen. Yhdistymisselvitysten ja yhdistymissopimusten sijasta tulee selvittää yhteistyön lisäämisen edellytyksiä. Vakavana ja toimivana vaihtoehtona voidaan pitää yhteistoimintaa.

Kuntauudistukseen liittyy neljä isoa lakihanketta: kuntaliitoksia ja kuntajakoja ohjaava kunta-rakennelaki, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki eli SOTE-laki, hallinnosta määräävä kuntalaki ja kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Nurmeksens kaupunki pitää hyvänä kuntarakennelain ja SOTE-lain valmisteluaikataulujen synkronointia. Lisäksi Nurmeksens kaupunki pitää hyvänä sitä, että kuntien tehtävät arvioidaan uudelleen ja tarkistukset työnjaossa tehdään kustannusneutraalisti valtion ja kuntien välillä. Metropoliratkaisuun Nurmeksens kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Koko kuntarakennemuudistukseen liittyy oleellisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuudistus. Nurmeksens kaupunki pitääkin tarkoituksenmukaisena kytkeä kuntalain ja valtionosuuslain uudistaminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain säätäminen kuntarakennemuudistukseen uuden kuntarakennelain kautta. SOTE-uudistus on oleellinen asia tarkasteltaessa myös kuntien taloudellista kantokykyä.

Kuntauudistuksen kuntakriteereistä selvitysvelvollisuuden osalta täyttyy Nurmeksens kohdalla yksi eli 20 000 asukkaan väestöpohja. Muilta osin Nurmeksens kaupunki on mm. elinvoimainen, työpaikkaomavarainen ja taloudeltaan vakaa. Nurmeksensella on myös vähän velkaa per. asukas (31.12.2012: 1122 €/asukas).

Mikään kuntarakenne ei ole mahdollista ilman riittävää kuntien elinvoimaisuutta ja kumppanuuteen perustuvaa valtion rahoitusta. Tästä näkökulmasta onkin tärkeää, että kuntarakennemuutoksen vetureina toimivat alueensa elinvoimaiset kunnat kuten Nurmeksen kaupunki.

Nurmes näkee kaupungin tekeillä olevan strategiansa mukaisesti, että tulevaisuudessa Nurmes on osa sen ympärille rakentuvaa uusimuotoista kuntaa. Nurmeksen vahvuuksia uudessa kunnassa ovat logistinen asema, yhteistyökyky ja -halu, hyvä terveyskeskus, vahva kuntatalous, tuloksekas elinkeinopolitiikka ja elinvoimaisuus.

2. Selvitysvelvollisuus, selvitysperusteet (ml. poikkeusperusteet) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Palvelutuotannon tulee Suomessa jatkossakin perustua vahvoihin elinvoimaisiin peruskuntiin. Elinvoiman hyvä mittari on kunnan elinkeinopoliittinen aktiivisuus ja tulokset.

Selvitysvelvollisuuden kuntakriteereihin Nurmeksen kaupungilla ei ole huomautettavaa muutoin kuin, että 20 000 asukkaan rajaa ei tule tulkita kategorisesti, vaan että siitä voidaan poiketa hieman molempiin suuntiin.

Elinvoimainen Nurmeksen kaupunki on aktiivinen elinkeinoelämän edistäjä. Teollisuustyöpaikat ovat lisääntyneet viitenä viime vuotena, ja tällä hetkellä kaupungissa on käynnissä neljä merkittävää yrityshanketta (leipomon laajennus, iso konehalli, bioenergiaterminaali sekä biohiiltämön suunnittelu). Nurmeksen kaupungin käyttötalous on tasapainossa, ja väestötappio on pieni (-44 henkilöä) takavuosiin verrattuna. Nurmeksen muuttovoitto vuonna 2012 oli +3 henkilöä.

Selvitysvelvollisuuden poikkeusperusteisiin Nurmeksen kaupungilla ei ole huomautettavaa.

Selvitysvelvollisuuden sisällössä tulee tähdätä kuntien yhdistymisen mahdollistavaan esitykseen ja yhdistymissopimukseen. Tämä ainakin mahdollistaa kuntaliitosten syntyminen.

3. Määräajat ja menettelyt

Nurmeksen kaupunki pitää esitettyjä määräaikoja ja aikatauluja perusteltuina. Kuntaudistus pitää viedä ripeästi läpi työryhmän kaavaillemalla aikataululla. Kuntajaon muutokset tulee saada voimaan viimeistään 1.1.2017, mutta mieluummin jo 1.1.2015 nykyisen valtuustokauden keskellä. Valtion asettamat selvitysten takarajat viittaavat kuntaliitosten aikaansaamiseen jo vuoden 2015 alusta.

Uusi kuntalaki ja uusi valtiosuuslaki tulee saattaa voimaan 1.1.2015 alkaen. Kuntien tehtäviä ei tule enää lisätä nykyisestään, vaan pikemminkin tulee pyrkiä kuntien velvoitteiden vähentämiseen.

Edellä esitettyyn viitaten lakiluonnoksessa esitetty takaraja yhdistymisselvityksille (1.4.2014) on perusteltu, kuten myös ilmoitusajankohta (30.11.2013) valtiovarainministeriölle siitä, minkä kunnan tai kuntien kanssa kunta aikoo selvittää lain edellyttämällä tavalla kuntien yhdistymistä. Edellä kuvattu aikataulu on tiukka, mutta toisaalta se edellyttää myös valtiolta aikataulussa pysymistä kuntarakenneuudistuksessa.

4. Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

On hyvä, että lakiluonnoksessa kuntaliitoksien päätösvalta jätetään demokraattisesti valituille kunnanvaltuustoille. Valtioneuvostolla tulee kuitenkin olla riittävä toimivalta kuntajaon muuttamisessa, koska valtio on kuntien toimintojen merkittävä rahoittaja valtionosuusjärjestelmän kautta. Toisaalta työryhmän tulee vielä huolellisesti perehtyä perustuslain näkökohtiin (mm. 19§: palvelujen saatavuus ja 121§: kunnallinen itsehallinto). Tämä on tärkeää siksi, että kuntien kannalta kysymys ei olisi pakkopäätöksistä tai pakkoliitoksista.

Toimivaltasuhteiden säilyttäminen entisellään valtioneuvoston ja kuntien välillä on kannatettavaa samoin kuin se, että kansalaisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi valtioneuvosto voisi pakottaa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan tai yhteistyökyvyttömän kunnan mukaan arviointimenettelyyn.

5. Yhdistymisavustusten ehdot ja määrä

Yhdistymisselvitysten tukeminen valtion toimesta on myös valtion edun mukaista. Selvitykset vaativat kunnilta paljon työtä kaiken muun ohessa. Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä sitä, että yhdistymisavustuksen ja valtionosuuskompensaation saamisen ehtona on yhdistymisesityksen tekeminen 1.4.2014 mennessä. Yhdistymisavustuksen perusosan määräytymiseen ja porrastukseen Nurmeksen kaupungilla ei ole huomautettavaa.

Yhdistymisavustukset (yhdistymisavustus ja valtionosuuskompensaatio) ovat tärkeä porkkana yhdistyville kunnille. Avustusten nykytaso tulee säilyttää. Valtionosuuskompensaatio ja sen kesto ovat jopa tärkeämpi kannustin kuin yhdistymisavustus. Parannus aikaisempaan on yhdistysavustuksen käyttötarkoituksen rajaaminen välittömiin yhdistymisen kustannuksiin, uuden palvelujärjestelmän kehittämiseen, palveluiden tuottavuuden kehittämiseen ja kunnan talouden vahvistamiseen. Uudistunutta käyttötarkoitusta tukee tilintarkastajan lausuntoon perustuva jälkikontrolli avustuksen käytöstä.

Valtionosuuskompensaatioon liittyy myös se epäkohta, että selvityksestä kieltäytyvä, korkean asukaskohtaisen valtionosuuden kunta voi aiheuttaa jatkossa taloudellista vahinkoa kunnalle, johon se liittyy vasta myöhemmin valtion ohjaamana. Tällöin häviäjänä on koko uusi kunta. Toimiva malli olisi valtion erillisselvitykseen perustuvan esityksen hyväksymien kuntien saaminen valtionosuusmenetysten kompensaation piiriin.

Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksessa tulee pureutua valtionosuusjärjestelmän passivoivan kierteen katkaisuun. Viime vuosinahan valtionosuuksilla on mm. kompensoitu verotulojen vähenemistä, jotka ovat johtuneet kunnallisveron vähennysten kasvusta.

Nurmeksen kaupunki pitää hyvänä esitystä siitä, että ministeriön määräämän erityisen kuntajakoselvityksen kustannukset maksetaan valtion varoista.

6. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen ja palvelurakenne

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen lähtökohtana on peruspalveluiden vahvistaminen. Uudistuksen tavoitteena on taata kaikille yhdenvertaiset palvelut, joilla vähennetään raskaimman ja kalleimman tuen ja hoidon tarvetta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen on aloitettava kuntatasolta sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatiolla sekä tarkastelemalla lähipalveluja ja niiden saatavuutta terveysasemilta.

Nurmeksen kaupunki on käynnistänyt SOTE-integraation valmistelun osana Nurmeksen kaupungin vuosien 2013–2016 strategian laadintaa. Tulevat kuntaliitosmahdollisuudet tulee käyttää, jotta myös SOTE:n näkökulmasta päästään tavoitteisiin. Näin myös sosiaali- ja terveystoimen yhdistäminen tapahtuu kivuttomimmin, koska käytännössä terveyskeskuskuntayhtymien purkaminen muutoin on kivuliasta johtuen mm. tasinkolaskelmista.

Nurmeksen kaupunki pitää parhaana SOTE-mallina Pielisen Karjalan omaa laajan perustason SOTE-aluetta ja toiseksi parhaana mallina maakuntamallia, jossa koko maakunnassa palvelujen järjestäjä on maakuntatason toimija (kuten sairaanhoitopiiri), mutta Nurmeksessa, Joensuussa ja Kiteellä sijaitsevat pääterveysasemat. Maakuntatason palvelujen järjestämisessä sairaanhoitopiirimalli on hyvä, koska siinä on käyttäjäkunnilla edustus päätöksenteossa kuntayhtymäpohjalta.

Lähipalvelujen määrittäminen on kuntalaisten kannalta SOTE-rakenteen tärkein käytännön asia. SOTE-selvitystyössä tulisikin määritellä ne lähipalvelut, jotka toteutetaan 20 000 asukkaan väestöpohjassa ja kohtuullisella palvelujen saavutettavuudella.

Nurmeksen kaupunki on määrittelyssä huomoinut myös sen, että tavoitteena on Nurmeksen asettaminen Pielisen Karjalan sosiaali- ja terveystoimen alueyksikön vetovastuuseen. Perusteluna tälle on alueellisten erityispiirteiden huomioon ottaminen tärkeimpänä pitkä etäisyydet. Pielisen Karjalan SOTE-palvelut eivät voi sijaita Joensuussa, jonne on matkaa Nurmekselta 127 km ja Valtimolta jopa 160 km.

Nurmeksen kaupungissa ja Nurmee-Valtimo terveydenhuollon kuntayhtymässä on paljon terveydenhuollon ja sosiaalihuollon osaamista. Nurmeksen kaupunki onkin tehnyt konkreettisen avauksen kuntatason palvelujen määrittelystä kuntaministeri Henna Virkkuselle syksyllä 2012. Esimerkiksi Nurmeksen pääterveysasemalla ovat Nurmeksen kaupungin linjauksen mukaan ainakin seuraavat palvelut:

Terveydenhoito: Lääkärin päiväaikainen vastaanotto, hammashuolto, sairaan-hoitajan/terveydenhoitajan vastaanotto, äitiysneuvola, lastenneuvola, kouluterveydenhoito, mielenterveyden peruspalvelut, kotiin annettavat palvelut, pitkäaikainen laitoshoido/hoiva, liikkuvat röntgenpalvelut, laboratorion näytteenotto, akuutti vuodeosasto, lääkäripäivystys, työterveydenhuolto ja erikoislääkärin vastaanotot.

Sosiaalityö: Perussosiaalityö, päihdehuollon peruspalvelut, mielenterveyden tukipalvelut, palveluasuminen (osittain), asumispalvelut, kotipalvelu, vammaisten päivä- ja työtoiminta, lastensuojelun perustyö, kasvatus- ja perheneuvola (osittain) sekä lastenvalvoja.

Erityisvastuutason (erva) osalta Nurmeksen kaupunki näkee Pohjois-Karjalan Keskussairaalan (PKKS) roolin tärkeänä ja säilytettävänä. PKKS on useissa tehokkuus- ja tuottavuusmittauksissa osoittautunut olevansa yksi parhaita keskussairaaloita Suomessa. PKKS:n hallintomallia (kuntayhtymä) Nurmeksen kaupunki pitää myös jatkossa parhaana hallintomallina maakunnalliselle organisaatiolle.

7. Lopuksi

Yhteenvedona elinvoimainen Nurmeksen kaupunki toteaa, että se suhtautuu kuntarakennemuutokseen myönteisesti ja tarjoaa vahvaa kumppanuutta valtiolle. Näin kuntalaisten palvelut Pielisen Karjalassa voidaan turvata kaikille yhdenmukaisella tavalla.

Eeva Piironen
vs. kaupunginjohtaja

Jari Lampinen
vs. kaupunginsihteeri